

Johtaja Helena Soimakallio

Vihreä siirtymä parantaa iskunkestävyyttä ja kestävien investointien kannattavuutta

Venäjän hyökkäyksen on arvioitu nopeuttavan kestävien ratkaisujen käyttöönottoa vielä enemmän kuin viime vuosina tehdyt ilmastopoliittiset päätökset yhteensä. Vaikuttavuutta voimistaa se, että vihreä siirtymä parantaa yhteiskunnan iskunkestävyyttä samalla kun se tukee talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalin hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista.

Vihreän siirtymän tavoitteena on nostaa Suomi maailman kärkimaaksi vety- ja kiertotaloudessa, päästöttömissä energiajärjestelmissä ja muissa ilmasto- ja ympäristöratkaisuissa. Lisäksi pyritään parantamaan energiatehokkuutta sekä nopeuttamaan muutosta fossiilittomaan liikenteeseen ja lämmitykseen.

Vaikuttavimmat toimet ovat sellaisia, että ne säästävät energiaa, parantavat ympäristön laatua ja turvaavat energian toimitusvarmuuden. Teollisuuden vähähiilitekarttojen ja kiertotalousohjelmien toimeenpano on merkittävä osa kokonaisuutta.

Jo aiemmin asetetut ilmasto- ja kestävyystavoitteet edellyttävät merkittävää rakenteellista muutosta ja mittavia investointeja yrityksiltä. Lisäksi tarvitaan merkittäviä panostuksia tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä uutta osaamista. Toimintaympäristön nopea muutos pakottaa kuitenkin aikaistamaan vihreän siirtymän investointeja, millä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös rahoitustarpeisiin.

Investointitarve EU-alueella noin 600 miljardia euroa vuosittain

EU-komissio on arvioinut, että vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvä investointitarve on EU-alueella noin 600 miljardia euroa vuodessa. Suomessa vihreän siirtymän investointitarpeista ei ole tehty kattavaa kokonaistarkastelua, joten olisi tärkeää viipymättä koota sellainen erityisesti muuttunutta tilannetta vasten.

Erityisen haastavaksi tilanne saattaa muodostua pk-yrityksillä, joiden investointikyky on koronavuosien seurauksena heikko ja joiden kannattavuutta nyt vallitsevat korkeat materiaali- ja energiahinnat edelleen heikentävät. Näissä tilanteissa olisi tärkeää löytää nopeavaikutteisia ja kustannustehokkaita toimia, joilla yrityksen juoksevia kuluja saadaan leikattua liiketoiminnan siitä kärsimättä. Suoraan toimintakuluja alentavia säästöjä löytyy usein energian- ja materiaalien kulutuksesta sekä vähentämällä syntyvien jätteiden määrää.

Haasteiden ohella vihreä siirtymä tarjoaa suomalaiselle teollisuudelle ja Suomen taloudelle suuria mahdollisuuksia, sillä kilpailukykyisille ratkaisuille on kasvava globaali kysyntä. Elinkeinorakenteen laajentaminen, teollisuuden toimintojen uudistaminen ja muutos kohti vähähiilistä kiertotaloutta synnyttää uusia tuotteita, palveluita ja osaamista. Puhtaaseen teknologiaan perustuvat ratkaisut voivat usein olla perinteisiä vaihtoehtoja

kustannustehokkaampia, ja tarvittavat uudis- ja korvausinvestoinnit toteutetaan liiketaloudellisin perustein osana toimintojen modernisointia tai laajennusta. Näin ollen kaikki vihreän siirtymän nimissä tehtävät investoinnit eivät ole "ylimääräisiä", vaan ne sisältyvät pitkällä aikavälillä muutoinkin tehtäviin investointeihin.

Samalla yrityksiin kehittyy uutta osaamista, jolla on kysyntää myös muualla maailmassa. Tämä osaaminen parantaa edelleen Suomen vientiteollisuuden kilpailukykyä kaiken kokosille yrityksille.

Vastuullisuuden merkitys kasvaa rahoituksessa ja asiakasvaatimuksissa

Rahoitusmarkkinoilla on keskeinen rooli yksityisen rahoituksen suuntaamisessa vihreän siirtymän investointeihin. Kestävyysnäkökulmat tulevat kasvavassa määrin osaksi rahoitusinstituutioiden toimintaa. Samaan aikaan valtioiden ilmastopolitiikka ja vähäpäästöisten ratkaisujen kehittyminen muodostavat painetta perinteiselle päästöintensiviselle liiketoiminnalle.

Kestävyystrendi vaikuttaa kasvavassa määrin ja kattavasti rahoituspäätöksiin, riskienhallintaan ja hinnoitteluun. On jo nähtävissä, että ns. ympäristö- ja yhteiskuntavastuunäkökulmat sekä hyvä hallintotapa eli sn. ESG-näkökulmat ovat tulleet keskeiseksi osaksi rahoituskriteerejä.

Liike-elämässä vastuullisuus näkyy muutoinkin kasvavassa määrin yrityksen liiketoimintamallissa eli siinä, miten sen tuotteet ja palvelut tukevat kestäväää kehitystä. Vastuullisuus näkyy myös yrityksen riskienhallinnassa eli siinä, miten se minimoii haittavaikutukset omassa toiminnassaan ja toimitusketjussaan.

Teknologiayritysten toiminnan kannalta olennaisia vastuullisuuden ulottuvuuksia ovat muun muassa ilmastonmuutoksen hillinta ja siihen sopeutuminen, biodiversiteetin suojelu sekä sosiaalisen vastuun osa-alueet kuten ihmisoikeudet, terveys ja turvallisuus, hyvinvointi, diversiteetti, yhdenvertaisuus ja osallisuus.

Vaikka suomalaiset yritykset toimivat kansainvälisestikin vertaillen vastuullisesti, tulisi jokaisen yrityksen valmistautua siihen, että lähivuosina vaatimukset niiden liiketoiminnan vastuullisuudesta ja vaikuttavuudesta kiristyvät selvästi.

Venäjän hyökkäyssota on nopeuttanut tätäkin kehitystä. Kansalaiset ovat laajasti ja voimakkaasti tuominneet demokratian ja ihmisoikeuksien loukkaukset Ukrainassa. Myös yritykset ovat reagoineet nopeasti, ja merkittävä määrä länsimaisia yrityksiä on joko vetäytynyt Venäjän markkinoita tai muuten katkaissut yhteydet venäläisiin toimijoihin. Reaktioon perusteella voi ennakoida, että vaatimukset yritysten vastuullisuuteen kasvavat entisestään, ja vastuullisuutta koskeva pakottava sääntely raportointivelvoitteineen lisääntyy nopeasti.

Vihreä sähkö ja vety ovat energiamurroksen moottoreita

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on pakottanut Euroopan unionin vauhdittamaan irtautumista fossiilisista tuontipolttoaineista. Euroopan unionin tavoitteena on lopettaa venäläisen öljyn ja maakaasun käyttö vuoteen 2027 mennessä. Muutostarve ei kuitenkaan rajoitu vain Eurooppaan, sillä Yhdysvallat on jo katkaissut energiatuotteiden tuonnin Venäjältä.

Myös kasvava paine vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja hillitä ilmastonmuutosta korostavat tarvetta fossiilienergiasta luopumiselle.

Tärkeimpiä keinoja fossiilisista energialähteistä luopumiseen ovat energian säästö sekä päästöttömien energiamuotojen kuten ydinvoiman, tuuli- ja aurinkoenergian sekä bioenergian kehittäminen ja käyttöönotto. Lisäksi puhtaalla sähköllä tuotettu vihreä vety tarjoaa merkittävän potentiaalin energijärjestelmän uudistamiseen. Vedystä voidaan yhdessä talteenotetun hiilidioksidin kanssa valmistaa synteettistä metaania, jolla voidaan korvata fossiilista maakaasua. Siirtymävaiheessa myös biokaasu on vaihtoehto fossiiliselle kaasulle.

Asiantuntijoiden näkemyksen mukaan vihreä sähkö, vety ja metaani voivat olla tulevaisuuden rinnakkaisia energiaratkaisuja. Niiden tuotanto tukee toinen toistaan, ja ne sopivat eri käyttötarkoituksiin.

Sähkö on tehokkain käyttövoima kulkuneuvoille, joilla liikutaan lyhyitä matkoja latausverkon sisällä. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilöautot, joilla ajetaan taajamissa tai päätieverkolla. Vety puolestaan sopii pitkille etäisyyksille eli raskaaseen maantieliikenteeseen, laivoihin ja lentokoneisiin.

Elektrolyysillä tuotetun vedyn tuotantokustannukset ovat olleet merkittävästi korkeammat kuin maakaasusta tuotetun vedyn. Kustannukset laskevat nyt nopeasti, koska teknologinen kehitys mahdollistaa elektrolyysereiden sarjatuotannon ja tuulivoiman tuotantokustannukset mahdollistavat edullisen sähkön tuotannon.

Yritysten huoli energiakustannusten noususta on perusteltu

Sähkön hinta lähti nousuun niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa jo syksyllä 2021 kohoten sitemmin keväällä 2022 ennätyslukemiin.

Sähkön tukkumarkkinahintojen nousun taustalla on useita eri tekijöitä, joista suurimpia ovat maakaasun ja hiilen saatavuuden heikkeneminen ja voimakkaasti nousseet päästöoikeuksien hinnat, jotka ovat olleet seurausta kivihiilen käytön lisääntymisestä sähkön tuotannossa. Ennusteiden mukaan hinnat säilyvät korkeina ainakin manner-Euroopassa koko loppuvuoden ajan, sillä jopa 80 % pitkäkestoisesta sähkön hinnan noususta liittyy juuri kaasun hinnan nousuun.

Lähtökohtaisesti sähkön hinnan nousu ei Suomessa vaikuta toimitusvarmuuteen, mutta sähkölaskun kallistuminen heikentää osaltaan yritysten kustannuskilpailukykyä. Toisaalta energiatehokkuustoimien kannattavuus paranee, kun energiakustannukset nousevat. Lisäksi

yrityksille on muun muassa koronaelvytyksen kautta tarjolla rahoitusta ja erilaisia avustuksia, joiden myötä siirtyminen maalämmön käyttöön ja sähkön pientuotanto aurinkopaneelien avulla tulee taloudellisesti huokuttelevaksi samalla, kun se vahvistaa yrityksen energiaomavaraisuutta. Päästöttömän energian oma tuotanto tai hankinta pienentävät vaivattomasti myös yrityksen hiilijalanjälkeä.